

::Termini ::

Analītiski kritiskais aspekts – pamatizglītības satura aspekts, kas dod iespēju skolēnam gūt intelektuālās darbības pieredzi un mācīties domāt loģiski pareizi, kritiski, patstāvīgi, produktīvi.

Apguves līmenis – noteiktu parametru kopums, kas raksturo pakāpi, kādā mācību saturā iekļautās vērtības (zināšanas, prasmes, attieksmes) kļuvušas par skolēna ieguvumu; skolēna kompetences raksturojums konkrētajā mācību priekšmetā.

Apkopojošā vērtēšana – vērtēšana nobeiguma pārbaudē, kuras mērķis ir noskaidrot skolēna zināšanu un prasmju kvantitāti un kvalitāti.

Apliecība par pamatizglītību – izglītības dokuments, kas apliecina pamatizglītības ieguvu.

Aprakstošs vērtējums – īss rakstisks vai mutisks skolēna mācību darbības raksturojums.

Attieksme – skolēna izjūtas, uzskati un vērtīborientācija, kas ietekmē rīcības izvēli attiecībā uz kādu lietu, cilvēku vai notikumu.

Ārējā vērtēšana – vērtēšana, ko veic skolas administrācija, skolotāju metodiskā apvienība, valsts un pašvaldību izglītības institūcijas.

Beztāimju vērtēšanas sistēma – metodoloģiska pieeja, kurā skolēna zināšanu, prasmju un attieksmju vērtēšanas rezultāts (vērtējums) ir rakstisks vai mutisks raksturojums.

Centralizētais eksāmens – eksāmens, kura saturs, norise un vērtēšanas kritēriji ir vienoti valsts mērogā.

10 ballu vērtēšanas skala – modelis skolēna iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kvantitatīvai novērtēšanai, izmantojot 10 dažādas skaitliskās vērtības.

Diagnosticējošā vērtēšana – vērtēšana, kuras mērķis ir noteikt skolēna vai skolēnu grupas mācīšanās vajadzības mācību sasniegumu uzlabošanai.

Eksāmens – valsts pārbaudes darbs izglītības pakāpes nobeigumā.

Iekšējā vērtēšana – vērtēšana, ko veic konkrētā mācību priekšmeta skolotājs klasē vai skolēnu grupā, kuru viņš māca.

Ieskaite – pārbaudes darbs skolēnu mācību sasniegumu noteikšanai mācību temata vai mācību perioda (semestra, gada, izglītības pakāpes) noslēgumā. Ieskaiti var noteikt valsts, izglītības iestāde vai skolotājs.

«Ieskaitīts/neieskaitīts» – modelis skolēna iegūto zināšanu un pamatprasmju kvantitatīvai novērtēšanai, izmantojot divus dažādus vērtējumus.

Ievadvērtēšana – vērtēšana, ko veic pirms mācību sākuma (temata vai mācību priekšmeta apguves) skolēna apgūto zināšanu un prasmju kontrolei, lai pieņemtu lēmumu par mācību saturu un stratēģiju.

Izglītības kvalitāte – pazīmju un īpašību kopums, kas raksturo izglītības kā procesa un izglītības kā rezultāta atbilstību sabiedrības un indivīda prasībām un vajadzībām.

Izglītības programma – izglītības iestādes izglītojošo darbību reglamentējošs dokuments, ar kuru atbilstoši izglītības pakāpei, izglītības veidam, mērķgrupai un valsts izglītības standartam tiek noteikti izglītības programmas mērķi, uzdevumi, plānotie rezultāti, prasības skolēna iepriekšiegūtajai izglītībai, izglītības saturs kā vienots mācību priekšmetu kopums, izglītības programmas īstenošanas plāns, kā arī izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā personāla, finanšu un materiālo līdzekļu izvērtējums.

Izglītošanās aspekti – izglītības satura elementi, kas atspoguļo nepieciešamo skolēna vispārīgo spēju un vispārīgo prasmju attīstīšanas pieredzi.

Izglītošanās jomas – izglītības satura elementi, kas atspoguļo būtiskākos izglītošanās virzienus, kuros skolēnam nepieciešams gūt pieredzi un vispusīgu sagatavotību, lai varētu veiksmīgi darboties tagad un arī nākotnē.

Izpratne – prāta darbības augstākā pakāpe, kas izpaužas izziņas procesā uz lietu būtības izziņāšanu virzītā analītiskā domāšanā, neskaidrību vai pretrunīguma apzināšanā un dziļākā izpētē, kopsakarību atrašanā.

Kārtējā vērtēšana – vērtēšana mācību procesa laikā, kuras mērķis ir uzlabot skolēnu mācību sasniegumus vai ietekmēt skolotāja darbību.

Kompetence – nepieciešamās zināšanas, profesionālā pieredze, izpratne kādā noteiktā jomā, jautājumā un prasme zināšanas un pieredzi izmantot konkrētā darbībā.

Komunikatīvās prasmes – prasmes izmantot valodu un citus saziņas līdzekļus savstarpējai informācijas apmaiņai, kas balstītas uz līdztiesīgām savstarpējām attiecībām saskarsmē.

Kontroldarbs – viens no pārbaudes darbu pamatveidiem, ko parasti izpilda rakstiski noteiktā posmā apgūto zināšanu, izpratnes un prasmju pārbaudei, lai nodrošinātu mācību procesā atgriezenisko saiti un novērtētu skolēna sasniegumus.

Kriteriālā vērtēšana – vērtēšana, kurā skolēna mācību sasniegumu vērtējums tiek izteikts saskaņā ar mācību priekšmeta standarta un izvēlēta vērtējuma atspoguļošanas veida prasībām; kritērijus nosaka skolotājs vai tie ir reglamentēti izstrādātajā izglītības programmā.

Liecība – izglītības dokuments, kas apliecina, ka skolēns ir apguvis pamatzglītības vai vispārējās vidējās izglītības programmas daļu.

Mācību kurss – kāda mācību priekšmeta, zinātnes, tehnikas, mākslas nozares vai apakšnozares pamatsatura vai tā daļas īpaši organizēts sistēmisks izklāsts.

- Mācību priekšmeta obligātais saturs** – mācību priekšmeta standarta sastāvdaļa, kurā aprakstīti mācību satura temati un vispārīgās prasmes, ko skolēns noteikti mācīsies šajā mācību priekšmetā.
- Mācību priekšmeta programma** – ietver mācību priekšmeta mērķus un uzdevumus, saturu, satura apguves secību un apguvei plānoto laiku, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskos paņēmienus.
- ācību priekšmeta programmas paraugs** – piemērs, kā veidot programmu mācību priekšmetā.
- Mācību priekšmeta standarts** – Valsts izglītības standarta sastāvdaļa, kas nosaka mācību priekšmeta mērķus un uzdevumus, obligāto saturu, pamatprasības attiecībā uz mācību priekšmeta apguvi, mācību sasniegumu novērtēšanas formas un metodiskos paņēmienus.
- Mācību sasniegumi** – skolēna panākumi; rezultāti, kas parāda skolēna izaugsmi mācīšanās procesā.
- Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un kārtība** – mācību priekšmeta standarta un mācību priekšmeta programmas sastāvdaļa, kurā aprakstīti pārbaudes veidi un tehnoloģijas mācību sasniegumu vērtēšanai.
- Mācību saturs** – konkrētas zināšanas, prasmes un darbības pieredze, kultūras un sociālā pieredze, garīgo vērtību, pārliecības un attieksmju veidošanās pieredze, jūtu kultūra un personības veidošanās pieredze, ko skolēns apgūst mācību procesā.
- Nobeiguma vērtēšana** – vērtēšana, kuras mērķis ir noteikt skolēna mācību sasniegumus mācību perioda (temata, semestra, gada, izglītības pakāpes) nobeigumā.
- Normatīvā vērtēšana** – vērtēšana, kurā skolēnu mācību sasniegumi tiek salīdzināti savā starpā atbilstoši pārbaudes darba prasībām.
- Pamatizglītība** – izglītības pakāpe (parasti 1.–9. klase), kurā notiek sagatavošanās.
- Pamatprasības mācību priekšmeta apguvei** – mācību priekšmeta standarta sastāvdaļa, kurā aprakstītas vēlamās skolēna zināšanas, prasmes un attieksmes pamatizglītības posmu (3., 6., 9. klase) beigās.
- Pārbaude** – mērķtiecīga darbība, kas tiek veikta noteiktā kārtībā, lai noteiktu skolēna zināšanas, prasmes un spējas un pārliecinātos par kaut kā esību vai pareizumu.
- Pārbaudes darbs** – mērķtiecīgi un pēc noteiktām likumībām izveidots darbs skolēna zināšanu un prasmju noteikšanai, kas tiek veikts noteiktā kārtībā..
- Pašvērtējums** – savu zināšanu, prasmju un attieksmju vērtējums, ko skolēns nosaka mācīšanās procesā.
- Prasme** – māka veikt kādu darbību atbilstoši nepieciešamajai kvalitātei un apjomam.

Robežvērtēšana – vērtēšana temata, kursa daļas vai mācību kursa beigās, lai novērtētu skolēna zināšanas, prasmes, sasniegumus, spējas, sniegumu vai kompetenci ar nolūku tos uzlabot atbilstoši nobeiguma pārbaudes prasībām.

Sadarbības prasmes – prasmes kopīgi darboties, savstarpēji saskaņot darbību, vajadzības gadījumā cits citam palīdzot, cits citu atbalstot.

Saskarsmes prasmes – prasmes cilvēkdarbības procesos cilvēku un to grupu mijiedarbībā, informācijas apmaiņā (saziņā) u. tml. balstīt garīgo saskari uz savstarpējām cieņpilnām attiecībām.

Savstarpējais vērtējums – vērtēšanas paņēmieni, kurā skolēni vērtē cits cita zināšanu, prasmju un attieksmju apguvi.

Saziņas aspekts – pamatizglītības satura aspekts, kas dod iespēju skolēnam gūt praktisku pieredzi valodas lietošanā un mācīties to izmantot daudzveidīgās dzīves situācijās atbilstoši saziņas partneriem, mērķim un situācijai.

Spējas – personas fiziskās vai psihiskās īpašības, kas dod iespēju kaut ko sekmīgi darīt, veikt, uztvert, reaģēt uz kaut ko un kas nodrošina šādai norisei nepieciešamos nosacījumus.

Valsts pārbaudes darbs – valstiskas institūcijas (Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības satura un eksaminācijas centra) veidots pārbaudes darbs.

Valsts pamatizglītības standarts – dokuments, kas nosaka pamatizglītības programmu galvenos mērķus un uzdevumus, pamatizglītības obligāto saturu, izglītojamo iegūtās izglītības vērtēšanas pamatprincipus un kārtību.

Veidojošā (formatīvā) vērtēšana – vērtēšana, kuras mērķis ir uzlabot skolēna mācību sasniegumus vai pilnveidot mācību procesu.

Vērtējums – atzinums par izglītības standartā noteikto zināšanu, prasmju un attieksmju apguvi.

Vērtējošais (morālais un estētiskais) aspekts – pamatizglītības satura aspekts, kas dod iespēju skolēnam gūt vērtējošās darbības pieredzi – mācīties saskatīt, izjust un vairost skaisto sev apkārt, veikt izvēli, vērtējot notiekošo ar morāles kritēriju palīdzību un veidojot savu vērtību sistēmu.

Vērtēšana – procedūra, kurā nosaka skolēna zināšanu, prasmju un attieksmju atbilstību mācību priekšmeta standartā noteiktām prasībām.

Vērtēšanas kritēriji – noteicošs, būtisks rādītājs, pēc kura vērtē skolēna iegūtās zināšanas, prasmes, attieksmes, spējas.

Zināšanas – atziņu kopums, ko skolēns ieguvis mācoties, pētot u.tml.

Zināšanu kvalitāte – pazīmju un īpašību kopums, kas raksturo zināšanu labuma atbilstību noteiktām normām un prasībām.